

OVERDRACHTSDOCUMENT

RAADSPERIODE 2026-2030



Voorwoord	3
Inleiding	4
Leeswijzer	4
Majeure opgaven	5
Programma Centrum	5
Programma Noord en Oost	6
Herijking Sociaal Domein	7
Gebiedsontwikkeling Oostflank	9
Implementatie Omgevingswet	10
1. Ruimtelijk	11
Inleiding	11
Wenkend perspectief en uitdagingen	11
Programmering en besluitvorming	12
2. Sociaal economisch	12
Inleiding	12
Wenkend perspectief en uitdagingen	13
Programmering en besluitvorming	13
3. Sociaal maatschappelijk	14
Inleiding	14
Wenkend perspectief en uitdagingen	14
Programmering en besluitvorming	16
Organisatie en randvoorwaarden	17
Bijlagen	18
Investeren in een samenhangende set van inspanningen	19

VOORWOORD

Op 18 maart 2026 hebben de gemeenteraadsverkiezingen plaatsgevonden. Dit document ondersteunt de coalitievorming en collegevorming als ambtelijke onderlegger voor het gesprek tussen formateur(s), fracties en organisatie. Het pretendeert geen totaaloverzicht te zijn van alles wat tijdens de afgelopen bestuursperiode in gang gezet is maar mag gelezen worden als inspiratiebron voor de start van een nieuwe bestuursperiode. Het document biedt hopelijk een gedeelde basis voor het startgesprek van de nieuwe coalitie over prioriteiten, samenhang en uitvoerbaarheid en laat zien waar kansen liggen voor versnelling of verbreding.

Het vertrekpunt is het in juni 2025 vastgestelde Koerskompas. Dit document poogt een eerste vertaling te maken van dat langetermijnperspectief naar 2026–2030.

We werken steeds meer opgavegericht en van buiten naar binnen, waarbij de opgaven zijn geordend langs drie samenhangende doelen: sociaal-maatschappelijk, sociaal- economisch en ruimtelijk; deze driedeling vormt het frame voor alle hoofdstukken.

De afgelopen periode zijn er vele ontwikkelingen tot stand gekomen: onder meer in het centrum, Brunssum Noord en Oost, de herijking van het sociaal domein en delen van de Oostflank. Het ligt in lijn der verwachting dat daar de komende bestuursperiode zichtbaar verder resultaat op kan worden geboekt, mits uitvoering en randvoorwaarden in pas blijven lopen. Tegelijk vragen beperkte financiële middelen en organisatorische ruimte om scherp te zijn: niet alles kan tegelijk, en bij elke stap telt de maatschappelijke meerwaarde.

INLEIDING

Het Koerskompas is vastgesteld en vormt ons richtpunt voor Brunssum richting 2050. Dit overdrachtsdocument gebruikt het Koerskompas daarom nadrukkelijk als kapstok voor alle lijnen, samengevat in de thema's: sociaal-maatschappelijk, sociaal- economisch en ruimtelijk.

De ontwikkelprincipes uit het Koerskompas gebruiken wij als vertaling naar wat dit vraagt van onze organisatie. Wij willen als organisatie mensgericht, wendbaar en koersvast opgavengericht werken. We beginnen bij onze inwoners en leveren maatwerk waar nodig. We investeren gericht waar de behoeften het grootst zijn om gelijke kansen te versterken. We gaan slim om met kapitaal: geld, ruimte en capaciteit door meervoudig gebruik en door externe financiering goed te benutten, zodat elke euro meer waarde oplevert. We houden oog voor morgen en bouwen voort op wat goed is.

Wij realiseren de doelen uit het Koerskompas niet alleen. We bouwen voort op de bestaande regionale samenwerkingsstructuren die zich de afgelopen jaren succesvol hebben bewezen. Parkstad, Zuid-Limburg en de Euregio zijn nodig om tempo te maken, kwaliteit te leveren en investeringen mogelijk te maken. Dat vraagt soms om solidariteit: we willen niet alleen aanhaken, maar ook verantwoordelijkheid nemen, meedoen waar het past en leveren wat we beloven. Zowel naar inwoners, ondernemers, partners en de regio.

We blijven alert op kansen om via lobby en subsidies aanvullende middelen aan te trekken. Dat lukt alleen als wij tijdig en goed aan tafel zitten met één verhaal en één koers, in plaats van losse boodschappen per onderwerp. Daar zit de winst: verbinding en integraliteit, gekoppeld aan de Koerskompasdoelen, met bewuste keuzes in capaciteit en afstemming zodat we op de juiste momenten aanwezig zijn en kansen ook echt kunnen verzilveren.

LEESWIJZER

Binnen de gemeentelijke organisatie hebben de gemeenteraad en het college van burgemeester en wethouders ieder een eigen, duidelijk onderscheiden rol. De gemeenteraad vervult primair de kaderstellende en controlerende rol. De raad bepaalt de hoofdlijnen van beleid, stelt kaders vast en ziet toe op de uitvoering daarvan door het college. Voor een goede duiding van de inhoud van dit document is het van belang dit onderscheid scherp voor ogen te houden.

Verder leest u dit document van koers naar uitvoering. We openen met de majeure opgaven om vervolgens toe te werken naar de thema's 'sociaal-maatschappelijk', 'sociaal- economisch' en 'ruimtelijk', waarbinnen we de doelen uit het koerskompas bijeen hebben gebracht.

We hanteren daarbij een herkenbare structuur waarin eerst een algemene inleiding wordt gegeven, gevolgd door een wenkend perspectief met aansluitend een doorkijk naar eventuele besluitvorming in een volgende bestuursperiode.

De koppeling is altijd het Koerskompas, waarbij we pogen met beperkte middelen zoveel mogelijk maatschappelijke meerwaarde te realiseren: door inspanningen zo te kiezen dat ze meerdere doelen tegelijk raken.

De hoofdtekst richt zich op koers, samenhang en de majeure opgaven. De opgehaalde inventarisatie van mogelijke inspanningen die hieraan een bijdrage kunnen leveren staan verwoord in de bijlage. Het college is belast met de bestuurlijke en uitvoerende verantwoordelijkheid. Het college ontwikkelt beleid binnen de door de raad gestelde kaders, draagt zorg voor de uitvoering daarvan en is verantwoordelijk voor het dagelijks bestuur van de gemeente. Het college legt hierover verantwoording af aan de raad.

MAJEURE OPGAVEN

PROGRAMMA CENTRUM

1. Waarom deze opgave

Het centrum is het kloppend hart van Brunssum en een strategische landingsplaats in het Koerskompas. De ontwikkeling van het centrum is een belangrijke hefboom voor bevolking in balans: het beïnvloedt wonen, ontmoeten, ondernemen en de aantrekkelijkheid van de stad als geheel. De opgave is om het centrum te laten groeien van een eenzijdig winkelgebied naar een plek om te verblijven, te leren en te ondernemen.

2. Koers en aanpak

De raad heeft in december 2025 het centrumprogramma herijkt. De programmavisie en ontwikkelprincipes liggen vast en sluiten aan op het Koerskompas. De koers richt zich op drie samenhangende sporen:

- versterken van groen, natuur en ruimtelijke kwaliteit in een gezonde leefomgeving;
- vergroten van verbinding, ontmoeting en ontwikkelkansen in een levendig en inclusief centrum. Waarbij wij ernaar streven maatschappelijke functies naar het centrum te halen.;
- bouwen aan een aantrekkelijk en toekomstbestendig ondernemers- en vestigingsklimaat.

Deze versterken elkaar en verleggen het zwaartepunt van place to buy naar place to be.

3. Stand van zaken

Ruimtelijk is de basis gelegd met investeringen in parken, routes en verblijfskwaliteit. Sociaal en economisch groeit de dynamiek door centrummanagement, programmering en de vestiging van nieuwe ondernemers. Tegelijkertijd blijft de opgave groot: de openbare ruimte vraagt verdere samenhang, routing tussen kernplekken kan beter, leegstand en beeldkwaliteit vragen blijvende regie en de continuïteit van beheer en programmering vraagt stabiele organisatiekracht.

Het vastgestelde programmaplan, “Woonstad in het groen met een levendig en gastvrij stadshart” beschrijft doelen, baten en fasering richting 2040 en vormt het inhoudelijke en besluitvormende kader voor deze ontwikkeling.

4. Keuzes voor de komende periode

De kernkeuze is om het vastgestelde programma consequent uit te voeren en te blijven sturen op samenhang. Dat betekent: vasthouden aan de ontwikkelprincipes en fasering, gericht investeren in de kwaliteit van de openbare ruimte en actieve samenwerking met ondernemers, vastgoedeigenaren en maatschappelijke partners. Het programmaplan centrum fungeert hierbij als leidend kader; verdere uitwerking en prioritering vinden plaats binnen de bestaande governance en besluitvorming.

PROGRAMMA NOORD EN OOST

Waarom deze opgave

In aanloop naar de totstandkoming van het Koerskompas voor Brunssum is een analyse gemaakt op het terrein van de zogenaamde Brede Welvaart thema's. Daarbij is een vergelijking gemaakt met Parkstad en met 10 benchmark gemeenten. Met name de materiële welvaart en de gezondheid van onze inwoners springen (in negatieve zin), in het oog en zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Dat vraagt om een ander soort inzet, met name in de gebieden Noord en Oost omdat daar de problemen het grootst zijn. Noord en Oost is de proeftuin voor gebiedsgericht en integraal werken, dicht bij inwoners. Onze ambitie is dat de inwoners van Brunssum in 2050 eigen regie hebben op een stabiel, breed, welvarend en gezond leven. We beginnen nu, ook al hebben we nog niet voor alles een oplossing bedacht. En we betrekken de mensen om wie het gaat bij alle stappen.

Koers en aanpak

De aanpak in Noord en Oost sluit aan op het Koerskompas en vertrekt vanuit de leefwereld van inwoners. De lijn is gericht op samenhang tussen wijk, haar inwoners en voorzieningen.

Stand van zaken

Het Programma Noord Oost is gestart met een opbouwfase in 2023. Die opbouwfase heeft geresulteerd in een definitieve vaststelling van het programma in de Raad medio 2025. Tijdens de startfase hebben we de opgave zorgvuldig in beeld gebracht en onderzocht of een programmatische aanpak een goed instrument was om onze ambitie te bereiken. We zijn daarbij tot de conclusie gekomen dat het werken met een programma goed past bij deze tijd van snelle verandering. Het helpt strategische doelen na te streven, maar is geen medicijn voor alle kwalen. Dus hebben we bewust gekozen voor het vroegtijdig betrekken van de belanghebbenden om samen een stevig fundament te leggen. Inwoners en onze interne ambassadeurs stonden daarbij in de eerste fase op nummer 1. Daarna hebben we andere partijen laten aanhaken. Alles wat we in het Programma Noord Oost doen heeft te maken met een nieuwe manier van werken om zo te komen tot betere en duurzamere resultaten die kunnen rekenen op breed draagvlak. Het programma Noord- Oost dient daarnaast als spreekwoordelijke 'proeftuin' van waaruit nieuwe inzichten kunnen worden opgedaan die vervolgens meegenomen worden in het traject rondom de herijking van het sociaal domein.

Keuzes voor de komende periode

De kernkeuze is om vast te houden aan de gebiedsgerichte aanpak in Noord en Oost en deze verder te consolideren. Dat betekent het continueren van wijklocaties, de preventieve lijn en het vaste programmeringsritme, zodat nabijheid en voorspelbaarheid voor inwoners en professionals behouden blijft. Tegelijk wordt gericht gewerkt aan het versterken van opdrachtgeverschap, sturing op resultaten en eenvoudige monitoring, zodat effecten beter gevolgd en onderbouwd kunnen worden. Dubbele inzet of activiteiten met beperkte meerwaarde worden afgebouwd.

Noord en Oost blijft daarmee een praktijkvoorbeeld voor gebiedsgericht programmatisch werken, waarvan de lessen benut worden voor verdere keuzes in het sociaal domein en de organisatie, zonder het tempo in de wijk te onderbreken of te verliezen.

Tot slot, in het verlengde van de Regiodeal ontstaat binnen afzienbare tijd een vraagstuk rond budget en capaciteit om continuïteit en tempo van de ingezette ontwikkeling te borgen.

HERIJKING SOCIAAL DOMEIN

Waarom deze opgave

De herijking van het sociaal domein is een strategietraject waarbij er vanuit het programma Noord-Oost gebouwd wordt aan een betere werkwijze. De opgave is om te komen tot een sociaal domein dat is ingericht op basis van onze maatschappelijke opgave, een sociaal domein dat beter aansluit op de leefwereld van onze inwoners en waarin toegankelijkheid en samenhang goed geborgd zijn. Hier hoort ook de beweging bij dat inwoners elkaar helpen vanuit gemeenschapszin en gemeenschapskracht. Als gemeente hebben we immers niet altijd de oplossing voorhanden.

Ook bij dit traject vertrekken we vanuit het Koerskompas Brunssum, onze gemeente brede toekomstvisie. De herijking sociaal domein is dan ook een strategische landingsplaats van het Koerskompas.

Na een zorgvuldige analyse (door de gemeenteraad vastgesteld) is gebleken welke onderdelen beter moeten in het sociaal domein.

In de kern gaat het om drie samenhangende pijlers:

1. Een richtinggevend denk- en doekader (concrete overkoepelende koers in sociaal domein),
2. Versterken van de toegang: toewerken naar een integrale toegang.
3. Versterken van opdrachtgeverschap + monitoring en toezicht.

Koers en uitgangspunten

De herijking richt zich op het maken van heldere keuzes over richting en samenhang in het sociaal domein. Het is enerzijds een visie- en strategietraject en anderzijds bouwen we vanuit de praktijk, waaronder het programma Noord-Oost, aan een betere werkwijze in het sociaal domein. Vervolgens is het zaak dat deze nieuwe koers vertaald wordt naar goede concrete opdrachten richting partners en dat we toereikend monitoren hoe de uitvoering loopt en effectief is.

De eerste 5 sociaalmaatschappelijke doelen uit het Koerskompas vormen de basis waaraan we werken in het sociaal domein. Dit zijn:

1. Bevolking in balans.
2. Bestaanszekerheid.
3. Voldoende kansen voor de jeugd.
4. Talent en ontwikkeling.
5. Gezond samenleven in veerkrachtige wijken.

Stand van zaken en eerstvolgende stappen

De raad heeft het startpunt voor de herijking vastgesteld. De huidige fase is gericht op de drie genoemde pijlers:

1. Het uitwerken van de visie en strategie,
2. Tegelijkertijd in de praktijk bouwen aan een betere toegang voor onze inwoners. Scenario's worden verkend en partners zoals aanbieders, onderwijs, jeugdgezondheidszorg en welzijn leveren input,
3. Voor monitoring wordt een compacte set indicatoren voorbereid die zowel professionals als bestuur houvast biedt. Deze fase is gericht op gedeeld inzicht en duidelijke kaders, plus een betere werkwijze in de toegang uitproberen samen met programma Noord en Oost.

Keuzes voor de komende periode

De komende periode wordt de visie en strategie afgerond en ter besluitvorming voorgelegd. Hierin staat de richting voor ons sociaal domein, met als basis het Koerskompas. Op basis daarvan geven we ons opdrachtgeverschap (denk aan aanbestedingen in het sociaal domein) en monitoring vorm. Tegelijkertijd proberen we een andere werkwijze uit in de toegang waarbij we problematiek en krachten van inwoners anders benaderen. Het is dan ook deels, naast een inrichtingsvraagstuk (hoe organiseren we onze toegang en dienstverlening) een gedragsverandering en andere manier van vraagstukken benaderen en hiernaar handelen: veel meer samen met de inwoner, aansluitend op zijn/haar leefwereld en vanuit stabiliteitsdenken geredeneerd. Met andere woorden, middels de herijking van het sociaal domein en de ervaringen die we opdoen binnen het programma Noord- Oost, werken we aan een ontwikkeling waarbij we vanuit een ervaren systeemwereld steeds meer bewegen naar de leefwereld van onze inwoners. We zoeken naar 'de vraag, achter de vraag' en beredeneren vraagstukken en dilemma's 'vanuit de bedoeling'. Dat vraagt soms om gedurfde keuzes waarbij we afwijken van gebaande paden.

Tegelijk worden werkwijzen die niet passen bij de gekozen richting afgebouwd en gaan we meer sturen op onze maatschappelijk opgaven en de hieraan gekoppelde doelen.

GEBIEDSONTWIKKELING OOSTFLANK

Waarom deze opgave

De Oostflank van Brunssum vormt met +/- 300ha één van de grootste en strategische ontwikkelgebieden de regio Zuid-Limburg. Het gebied heeft een industriële geschiedenis en kent nu een lage omgevingskwaliteit, versnippering en een rommelig ruimtelijk beeld. Tegelijkertijd ligt hier een unieke kans: de Oostflank is één van de laatste grootschalige ontwikkellocaties in de regio en vormt de fysieke entree van Brunssum vanaf de Buitenring Parkstad Limburg. De Oostflank is daarbij geïdentificeerd als zoekgebied voor de doorontwikkeling van NAVO-hoofdkwartier JFC. Duidelijk is dat de veranderopgave van de Oostflank gezien de omvang en opgave om grote financiële inspanningen en langdurig commitment van gemeente als haar partners zal vragen.

Koers en samenhang

De koers voor de Oostflank is in de Gebiedsvisie Oostflank vastgesteld. De ontwikkeling van de Oostflank is een bepalende hefboom voor strategische doelen uit het Koerskompas, waaronder het stimuleren van groei, versterken van de ruimtelijke kwaliteit en structuur, versterken van economische structuur en de aanpak van sociaaleconomische achterstanden.

Stand van zaken en eerstvolgende stappen

De gemeente heeft met de Gebiedsvisie Oostflank en de deelname aankoop Groeve Mourik een belangrijke basis gelegd voor een samenhangende gebiedsontwikkeling van de Oostflank. Samen met partners verkennen we de Transformatie JFC en oplossingen voor bestaande stikstofproblematiek van de Brunssummerheide als bepalende factoren voor majeure ontwikkeling van de Oostflank. We werken aan deelgebiedsplannen voor de Groeve Mourik, het entreegebied Buitenring en de poort Brunssummerheide als prioritaire ontwikkelvelden. Een financiële en ruimtelijke uitvoeringsstrategie moet leiden tot gerichte interventies ter uitvoering van de visie, rekening houdend met bovenstaande dynamiek, met als doel publieke regie en samenwerking met provincie, regio en marktpartijen te verbeteren. Tot slot investeren we in het vormen van coalities in kader van de herontwikkeling Oostflank met partijen Stadsregio Parkstad Limburg, Provincie Limburg, Ministerie van Defensie en Trilandis Heerlen.

Keuzes voor de volgende bestuursperiode

De majeure richting ontwikkeling Oostflank wordt in de komende periode bepaalt: duidelijkheid over ontwikkelingen defensie en stikstof worden sterk bepalend voor de ontwikkelrichting van de Oostflank en de deelgebieden. De gemeente kan keuzes maken in volgende punten:

- Bepalen rol gemeente in gebiedsontwikkeling: gemeente verder positioneren als regisseur van ontwikkeling: ondernemend, kaderstellend, verbindend en toetsend met een passende financiële en planologische strategie of meer faciliterend.
- Transformatie JFC: als stakeholder in de Verkenning Transformatie JFC zal gemeente gevraagd worden positie in te nemen in mogelijke scenario's voor de transformatie
- Internationale school: afwegen of vestiging op of nabij de Oostflank wenselijk is als randvoorwaarde voor defensie, internationale bedrijvigheid en vestigingsklimaat, en welke rol de gemeente daarin neemt (initiatiefnemend, faciliterend of afwachtend).
- Bepalen toekomst van Groeve Mourik: grondpositie wordt januari 2028 overgedragen aan juridisch eigenaar Provincie Limburg. Als economisch eigenaar is gemeente stakeholder in gesprekken over toekomst grondpositie.
- Bepalen toekomst Entreegebied en Poort Brunssummerheide: gemeente zal in navolging van planvorming moeten bepalen op welke wijze het wenst te interveniëren om de huidige status quo te doorbreken.

IMPLEMENTATIE OMGEVINGSWET

Waarom deze opgave

De Omgevingswet vraagt om één integrale manier van werken. Niet alleen in plannen en regels, maar vooral in gedrag: samen voorbereiden, integraal afwegen, tijdig besluiten en eenduidig uitvoeren. Zo worden keuzes voorspelbaar en uitlegbaar. Het Koerskompas vertaalt zich daarmee consequent naar gebied, economie, gezondheid, veiligheid, leefkwaliteit en inclusie. We sluiten aan op de majeure opgaven in het centrum, Brunssum Noord en Oost en de Oostflank. Beheer en levensduurkosten borgen we volgens IBOR (Integraal Beheer Openbare Ruimte). Investerings toetsen we op meervoudige waarde: sociaal, economisch, ruimtelijk en financieel.

Koers en samenhang

Deze opgave omvat twee onderdelen: de Omgevingsvisie als richtinggevend verhaal met gebiedsbeelden en ambities, en het Omgevingsplan als juridisch instrument waarin we regels gefaseerd actualiseren en bundelen. Visie en plan lopen in één spoor, met verschillende rollen: de Omgevingsvisie geeft richting, het Omgevingsplan maakt die richting juridisch toepasbaar.

Stand van zaken en eerstvolgende stappen

De ordening is gemaakt. In 2026–2027 werken we aan de Omgevingsvisie met heldere ambities en gebiedsbeelden. Parallel starten we met de eerste tranche van het Omgevingsplan voor prioritaire gebieden en thema's. Werkafspraken over integraliteit, participatie en monitoring worden vastgelegd, zodat trajecten vergelijkbaar en uitlegbaar zijn. Lopende projecten blijven geborgd via projectkaders en bestaande instrumenten totdat nieuwe regels zijn vastgesteld; beheer volgt de IBOR-systematiek voor kwaliteit en levensduurkosten.

Keuzes voor de komende periode

In de komende jaren werken we in voorspelbare tranches door. We continueren de lijn van één route voor wonen, mobiliteit, milieu en energie, beheer en kwaliteit openbare ruimte, zodat keuzes in samenhang worden afgewogen. We intensiveren kwaliteitsborging in vergunningverlening, toezicht en handhaving waar volumes en complexiteit toenemen, met een vast ritme van rapportages over doorlooptijden en kwaliteit. We initiëren per tranche duidelijke participatieplannen en datagedreven monitoring, benutten koppelkansen met centrum, Noordoost en Oostflank en ramen plan- en uitvoeringskosten transparant binnen de P&C-cyclus. Waar overlap ontstaat tussen oude en nieuwe werkwijzen laten we dubbele stappen achterwege, zodat de omgevingslijn stabiel en uitlegbaar doorwerkt van koers naar uitvoering.

1. RUIMTELIJK

INLEIDING

De ruimtelijke opgaven van Brunssum vragen in de komende collegeperiode om scherpe sturing en uitvoering binnen vastgestelde kaders. Het Koerskompas 2050 geeft richting; de Omgevingsvisie en het Omgevingsplan vertalen deze koers gefaseerd naar samenhangende ruimtelijke keuzes. De centrale opgave is het beheersbaar maken van tempo, samenhang en uitvoerbaarheid, gezien de stapeling van woningbouw, voorzieningen, mobiliteit, klimaatadaptatie, circulariteit, beheer en milieukwaliteit. Economische ontwikkeling wordt inhoudelijk uitgewerkt in het sociaal- economisch hoofdstuk; in dit hoofdstuk worden uitsluitend de ruimtelijke consequenties betrokken waar zij doorwerken in gebiedsontwikkeling, voorzieningen en infrastructuur. Deze sturing omvat in ieder geval: woningbouwopgave, grondbeleid, gebiedsontwikkeling van de Rumpenerstraat, het Schutterspark, mobiliteit, openbare ruimte en circulariteit, klimaatadaptatie en water, duurzaamheid en milieu, natuur en groen, economie en toerisme, kaders vanuit de Parkstadwet, en vastgoed en accommodaties.

WENKEND PERSPECTIEF EN UITDAGINGEN

Woningbouw en gebiedsontwikkeling

De woningbouwopgave wordt primair ingevuld binnen de bestaande stad via transformatie, herstructurering en gerichte gebiedsontwikkeling; grootschalige uitleglocaties zijn niet aan de orde. Dit vraagt om prioritering, tempo en duidelijke locatiekeuzes, steeds met expliciete afweging van effecten op leefkwaliteit, openbare ruimte, mobiliteit en voorzieningen. Gebiedsontwikkelingen brengen meerdere opgaven samen en vergen per locatie een bewuste rolkeuze van de gemeente en inzet van grondbeleid om kwaliteit, betaalbaarheid, fasering en uitvoerbaarheid te borgen. De ontwikkeling van stedelijke linten zoals de Rumpenerstraat wordt ingezet op wonen, goede plintinvulling en verkeersveiligheid, met koppelingen naar vergroening, waterberging, energieprestaties en milieukaders. Schakels tussen woongebieden, centrum en recreatieve gebieden worden planmatig versterkt om natuur- en groenstructuren te verbinden en toeristische waarde ruimtelijk te dragen.

Onderwijshuisvesting en maatschappelijk vastgoed

Onderwijshuisvesting is een structurele ruimtelijke opgave met lange financiële en ruimtelijke doorwerking. Het Integraal Huisvestingsplan biedt het kader en vraagt om keuzes in prioritering, fasering en locatie. Besluiten over scholen, IKC's en ondersteunende voorzieningen hebben directe gevolgen voor verkeersstromen, verblijfskwaliteit en het gebruik van gemeentelijk vastgoed. De programmering verbindt verduurzaming, circulariteit en energiezuinigheid met inrichting van de openbare ruimte rondom scholen, inclusief veilige loop- en fietsroutes, groeninclusief ontwerp en wateropgaven. Tijdige, integrale besluitvorming voorkomt tijdelijke en versnipperde oplossingen en beperkt beheerlasten.

Klimaatadaptatie en openbare ruimte

Klimaatadaptatie is een vaste randvoorwaarde bij alle ruimtelijke keuzes. Hittestress, wateroverlast en droogte vragen om structurele aanpassingen in inrichting en beheer. Vervanging en herinrichting van straten, pleinen en parken worden benut voor waterberging, vergroening, schaduw en circulaire materiaaltoepassing. De prioritering volgt warmste en natste zones en koppelt aan woningbouw, gebiedsontwikkeling en IBOR om investeringen doelmatig en uitlegbaar te houden. Mobiliteit maakt hier integraal onderdeel van uit: loop- en fietsnetwerken krijgen voorrang in centrum en linten, autoverkeer wordt waar nodig gebundeld en ontsluitingen haken aan op gebiedsontwikkelingen en recreatieve structuren. Natuur- en groenverbindingen worden doorgezet tussen woonwijken, centrum en grote groengebieden zoals Schutterspark, met aandacht voor biodiversiteit, milieubelasting en beheerbaarheid.

PROGRAMMERING EN BESLUITVORMING

Het grondbeleid is het strategisch instrument om ruimtelijke kwaliteit, samenhang en betaalbaarheid te borgen. Per ontwikkeling wordt gekozen voor faciliteren, regisseren of actief optreden, met bijbehorende risicosturing, dekking en reservevorming. Gezien de beperkte uitvoeringscapaciteit en financiële ruimte is scherpe programmering noodzakelijk. Bestuurlijke besluitvorming richt zich primair op prioritering en fasering; projectdetails worden binnen kaders uitgewerkt. De raad stelt kaders en middelen vast; het college stuurt samen met de organisatie op uitvoering en samenhang. Ruimtelijke consequenties van economische en toeristische initiatieven worden getoetst op effecten op infrastructuur, milieu en landschap. Kaders en spelregels vanuit de Parkstadwet en regionale afspraken worden vertaald in programmering en grondstrategie. Vastgoed en accommodaties worden in één lijn aangestuurd met de woningbouw- en gebiedsopgaven, zodat investeringen in duurzaamheid, circulariteit en toegankelijkheid geborgd zijn en beheerlasten beheersbaar blijven.

2. SOCIAAL ECONOMISCH

INLEIDING

De sociaal- economische opgaven van Brunssum gaan over meedoen, werken, ondernemerschap en het functioneren van voorzieningen. Zij bepalen of inwoners perspectief ervaren en of Brunssum zich ontwikkelt als aantrekkelijke woon- en werkgemeente in de regio. Het Koerskompas vormt het strategische vertrekpunt.

De Kadernota Economie wordt in deze collegeperiode vastgesteld. Tot dat moment vormen het Koerskompas, de regionale agenda en bestaande gemeentelijke kaders de basis. De nota geeft straks richting aan economisch profiel, ondernemersklimaat en de positie van Brunssum in de regionale economie. Arbeidsmarkt pakken we vooral buiten de ring: als regionale opgave met Parkstad en werkgevers, gericht op aansluiting onderwijs-werk, het invullen van tekorten en het benutten van talent uit de regio. De inzet is geen groei om de groei, maar een robuuste sociaal- economische structuur die past bij Brunssum als woonstad en aansluit op regionale ontwikkelingen. Daarbij zetten we ook in op een circulaire economie: minder afval, meer hergebruik en nieuwe bedrijvigheid, samen met Rd4/CAC en lokale ondernemers en met kansen voor leerwerk.

De rol van de gemeente is primair faciliterend en regisserend. De gemeente schept randvoorwaarden, verbindt partijen en bewaakt samenhang tussen economie, onderwijs, voorzieningen en het sociaal domein. Waar maatschappelijke effecten, toegankelijkheid of langetermijnperspectief onder druk komen, volgt gerichte bijsturing. We vertalen dit in afspraken en projecten met Rd4/CAC en ondernemers, gericht op scheiding, hergebruik en circulaire ketens, en koppelen dat waar mogelijk aan leerwerktrajecten.

WENKEND PERSPECTIEF EN UITDAGINGEN

De komende collegeperiode concretiseren we de koers. De vast te stellen Kadernota Economie vertaalt de ambitie uit het Koerskompas naar richtinggevende keuzes over economisch profiel, ondernemersklimaat en de relatie met de regionale economie. Tot vaststelling gelden Koerskompas en regionale afspraken als kader. Trends zoals arbeidsmarktkrapte, vergrijzing en veranderende arbeidspatronen bepalen de bandbreedte waarbinnen lokaal gestuurd kan worden.

De spanning op de arbeidsmarkt vraagt om betere aansluiting tussen onderwijs, werk en ondersteuning. Dit geldt voor werkgevers met structurele tekorten en voor inwoners die moeite hebben om duurzaam werk te vinden. De inzet richt zich op vaardigheden, benutten van onbenut talent en het voorkomen van (school) uitval. Regionale samenwerking is noodzakelijk; de lokale uitwerking vraagt maatwerk.

Voor ondernemerschap ligt de kernopgave in voorspelbare en kwalitatieve randvoorwaarden. Brunssum kiest voor een divers en toekomstgericht fundament waarin lokale ondernemers, dienstverlening en passende bedrijvigheid bijdragen aan werkgelegenheid en vitaliteit. Dit vraagt om consistent beleid, duidelijke verwachtingen en een betrouwbare overheid.

Voorzieningen vervullen een cruciale sociaal- economische functie. Winkels, horeca en culturele voorzieningen dragen bij aan ontmoeting, leefbaarheid en gebruik. De opgave is gericht op versterking waar aantoonbare meerwaarde bestaat voor nabijheid, dynamiek en bereikbaarheid. Culturele voorzieningen worden beoordeeld op brede maatschappelijke waarde. Keuzes over exploitatie, professionalisering en huisvesting worden in samenhang gemaakt en verwerkt in de bijbehorende kaders en fiches.

Onderwijs en ontwikkeling vormen de verbindende schakel tussen sociaal en economisch beleid. Investeren in basisvaardigheden via de Gemeentelijke gezinsaanpak Geletterdheid, talentontwikkeling en een leven lang ontwikkelen is noodzakelijk om inwoners perspectief te bieden en de lokale economie wendbaar te houden. Deze inzet sluit aan bij regionale afspraken, maar vraagt lokaal om samenhang tussen onderwijsinstellingen, werkgevers en ondersteuning. De keuzes die hier worden gemaakt hebben een lange doorwerking en vragen om consistentie en focus.

PROGRAMMERING EN BESLUITVORMING

Niet alle sociaal- economische opgaven kunnen gelijktijdig of met dezelfde intensiteit worden opgepakt. De komende periode vraagt om duidelijke prioritering en fasering, binnen de beschikbare middelen en uitvoeringscapaciteit. Regionale samenwerking blijft essentieel, onder meer op het gebied van arbeidsmarkt, scholing en economische ontwikkeling, maar vraagt lokaal om heldere keuzes over inzet en positie. Besluitvorming richt zich primair op het vaststellen van kaders, het maken van samenwerkingsafspraken en het bepalen van tempo en prioriteiten. De raad stelt de kaders en middelen vast; het college werkt varianten uit en stuurt op uitvoering en samenhang. De voortgang en bijsturing worden gevolgd via de P&C-cyclus.

3. SOCIAAL MAATSCHAPPELIJK

INLEIDING

De sociaal-maatschappelijke opgaven van Brunssum raken aan bestaanszekerheid, voldoende kansen voor de jeugd, veerkracht van onze inwoners, gezond samenleven, ontwikkeling en meedoen. Zij bepalen in hoge mate de kwaliteit van het dagelijks leven van inwoners. Het Koerskompas vormt het strategische vertrekpunt. De herijking van het sociaal domein is de beleidsmatige doorvertaling van het Koerskompas voor het sociaal-maatschappelijke domein. Dit traject geeft richting aan hoe Brunssum ondersteuning, preventie en basisvoorzieningen organiseert en hoe deze zich onderling verhouden. Het uitgangspunt is een sociaal domein dat voor alle inwoners begrijpelijk is, voor professionals uitvoerbaar blijft en voor de gemeente financieel beheersbaar is. De raad heeft de koers en aanpak van de herijking vastgesteld op 4 juni 2025; in de begroting 2026 zijn de eerste middelen hiervoor geborgd. De rol van de gemeente is hierin kaderstellend en regisserend. We leren vanuit de praktijk bij het programma Noord- Oost en verankeren de geleerde lessen in de herijking van het sociaal domein. De gemeente bepaalt de richting, bewaakt de samenhang tussen beleidsterreinen en partners en maakt expliciete keuzes in volgorde, tempo en inzet. Definitieve besluitvorming over toegang, organisatie en uitvoering volgt nadat de visie is vastgesteld, we via pilots nieuwe werkwijzen in de toegang hebben uitgetoetst en bestuurlijke keuzes zijn gemaakt over ambitie en middelen. De druk op jeugdhulp, WMO en preventie blijft ondertussen hoog; regionale afspraken (jeugd, publieke gezondheid, werk & inkomen) en wettelijke kaders bepalen de bandbreedte waarbinnen Brunssum keuzes kan maken.

WENKEND PERSPECTIEF EN UITDAGINGEN

De herijking van het sociaal domein is het centrale beleidsmatige traject binnen dit domein. Deze herijking is nadrukkelijk een visie- en strategietraject: er wordt bepaald wat Brunssum wil bereiken en hoe ondersteuning zich onderling verhoudt, voordat definitieve keuzes worden gemaakt over toegang, organisatie en uitvoering. Er is daarnaast gekozen om vanuit de praktijk te ontdekken welke verbeterlagen in onze systeemwereld nodig zijn. Dit doen we nadrukkelijk door wijkgericht aan te sluiten bij de behoefte van onze inwoners. Zo proberen we steeds meer aansluiting te vinden bij de leefwereld van onze inwoners.

In de kern gaat het om drie samenhangende lijnen: een betrouwbaar vangnet voor wie dat nodig heeft, een sterke sociale basis en een gerichte inzet op preventie en ontwikkeling. Wettelijke en regionale kaders binnen jeugd, Wmo, publieke gezondheid en participatie bepalen de bandbreedte. Ook thema's als armoede en schuldhulpverlening spelen hierbij een belangrijke rol, immers; de oorzaak van sociaal-maatschappelijke problemen die inwoners ervaren hangt vaak samen met financiële problematiek.

In de uitvoering worden enkele structurele spanningen zichtbaar. Een sterke sociale basis is noodzakelijk om zwaardere ondersteuning beheersbaar te houden, maar vraagt blijvende investering en duidelijke keuzes over wat als basisvoorziening wordt gezien. Algemene voorzieningen, welzijnswerk, vrijwilligersnetwerken en ontmoetingsplekken dragen bij aan veerkracht, vroegsignalering en onderlinge steun, mits zij toegankelijk, herkenbaar en vindbaar zijn voor inwoners.

Binnen jeugd en gezondheid ligt de nadruk op preventie, positieve gezondheid, mentale weerbaarheid en een gezonde leefomgeving. Ondersteuning wordt zo dicht mogelijk bij het dagelijks leven georganiseerd en in samenhang met onderwijs, sport en welzijn. Bestaanszekerheid vormt een dragende pijler. Armoede, schulden en inkomensonzekerheid vragen om een integrale aanpak waarin vroegsignalering, stress-sensitieve dienstverlening en samenwerking met partners centraal staan. De beleidsmatige spanning zit in het eenvoudiger en voorspelbaarder maken van ondersteuning voor inwoners, zonder afbreuk te doen aan rechtmatigheid en doelmatigheid. Dit vraagt om heldere keuzes in instrumenten, inzet van uitvoeringscapaciteit en een scherpe opdracht aan regionale uitvoeringspartners.

Openbare orde en veiligheid is een basisvoorwaarde voor het realiseren van de doelen uit het Koerskompas. Het raakt gezondheid, bestaanszekerheid, jeugd, leefbaarheid en vertrouwen in de overheid. Daarom moet veiligheid bij bestuurlijke keuzes steeds worden meegewogen, ook buiten het veiligheidsdomein. Dat geldt onder meer voor jeugd, sociaal domein, wijkgericht werken en de inrichting van de openbare ruimte.

Deze opgave vraagt om samenhang tussen handhaving, preventie en maatschappelijke weerbaarheid. De nadruk ligt op vroegsignalering, zicht in de wijk en een goede verbinding tussen veiligheid, jeugd en zorg. Preventie met Gezag is daarin een belangrijk ontwikkeltraject. Doel is om risico's bij jongeren eerder in beeld te krijgen en eerder in te grijpen. Dat vraagt om vaste samenwerking tussen school, jongerenwerk, zorg, politie en gemeente. Het verdient aanbeveling om deze aanpak structureel te maken en niet als tijdelijk project te behandelen om te voorkomen dat jongeren afglijden naar criminaliteit.

Inclusie is een randvoorwaarde die in alle opgaven terugkomt. Toegankelijke communicatie (B1), fysieke en digitale toegankelijkheid en het organiseren van echte participatie bepalen mede of inwoners mee kunnen doen. Dit vraagt om consequente toepassing in projecten, dienstverlening en beleidskeuzes, en om jaarlijkse prioritering in de uitvoering. Onderwijs en ontwikkeling vormen een cruciale schakel binnen het sociaal-maatschappelijk domein. Scholen zijn niet alleen leeromgevingen, maar ook plekken waar preventie, ondersteuning en talentontwikkeling samenkomen. Onderwijshuisvesting is daarbij een randvoorwaarde voor kansgelijkheid en nabijheid. Keuzes hierover hebben een lange maatschappelijke doorwerking en vragen om samenhang met voorzieningen, bereikbaarheid en wijkontwikkeling. De bibliotheek vervult hierin een bijzondere rol als laagdrempelige maatschappelijke basisvoorziening. Zij draagt bij aan taalontwikkeling, digitale vaardigheden, ontmoeting en participatie en verbindt onderwijs, cultuur en sociale basis. Daarmee ondersteunt zij inclusie en zelfredzaamheid over leeftijdsgrenzen heen.

De herijking van het sociaal domein verbindt deze lijnen via een denk- en doekader (visie en strategie). Dit kader biedt houvast voor opdrachtgeverschap, resultaatgericht werken en monitoring, met expliciete aandacht voor uitvoerbaarheid en betaalbaarheid. Het doel is niet uniformiteit, maar een gedeelde taal en voorspelbare keuzes, zodat partners en uitvoering weten wat van hen verwacht wordt en inwoners sneller duidelijkheid krijgen.

Gebiedsgericht werken is daarbij een manier om nabijheid en samenhang in de uitvoering te organiseren. De ervaringen in Noord en Oost laten zien dat wijkgericht werken kan bijdragen aan herkenbaarheid en effectiviteit, mits randvoorwaarden zoals heldere opdrachten, rolverdeling, informatiepositie en monitoring op orde zijn. Noord en Oost fungeert als leer- en praktijkomgeving, niet als blauwdruk voor de hele gemeente. Inzichten uit de wijk voeden het beleid; de visie bepaalt de richting en fasering.

PROGRAMMERING EN BESLUITVORMING

De komende periode staat in het teken van afronding van de visie en het voorbereiden van gefaseerde besluitvorming. Niet alles kan tegelijk en niet alles hoeft overal hetzelfde. Keuzes in tempo, prioriteit en inzet zijn nodig om uitvoering beheersbaar te houden en kwaliteit te borgen. De raad stelt de kaders en middelen vast; het college prioriteert, organiseert de uitvoering en stuurt via de P&C-cyclus op voortgang, effecten en financiële houdbaarheid.

Belangrijk is dat de drie sporen (kader, opdrachtgeverschap, toegang) ook formeel landen in werkafspraken, indicatoren, monitoring en besluitvormingsmomenten in de P&C-cyclus. Daarmee ontstaat sturing op samenhang en resultaat, in plaats van losse maatregelen per thema. Binnen de beschikbare capaciteit vraagt dit om expliciete prioritering en fasering. Daarnaast maken we dienstverlening een expliciet onderdeel van de herijking zodat inwoners snel weten waar ze aan toe zijn.

ORGANISATIE EN RANDVOORWAARDEN

We willen in Brunssum in onze beleidsvorming en maatregelen meer en eerder luisteren naar wat er leeft in de samenleving en hier ook daadwerkelijk rekening mee houden. Bij de grote opgaven waar we voor staan, trekken we nadrukkelijk op met maatschappelijke organisaties en inwoners. Zij weten als geen ander wat er speelt en wat er nodig is. Hun kennis, ervaring en betrokkenheid zijn essentieel voor goed beleid en betere oplossingen. Dat samenspel tussen inwoners, partners, bestuurders en ambtenaren ontstaat niet vanzelf. Het moet bewust en stevig worden georganiseerd. Daarbij geldt dat onze ondersteuning moet meegroeien met de complexiteit en problematiek van de opgaven; zo niet neemt het risico toe dat we wel ambities formuleren, maar onvoldoende uitvoeringskracht en voorspelbaarheid organiseren.

We blijven daarom zoeken naar manieren om eerder en actiever de samenwerking op te zoeken met onze omgeving. Met meer aandacht voor handelingsperspectieven in plaats van alleen probleemanalyses. We denken minder in regels en meer in mogelijkheden. Deze beweging vraagt ook dat we over afdelingsgrenzen heen kijken en integraliteit van werken blijven bevorderen. Het programma organisatieontwikkeling ondersteunt deze reeds ingezette verandering. Niet door losstaande trajecten, maar door onze organisatie zo in te richten dat we maatschappelijke doelen beter kunnen realiseren. De organisatie volgt daarmee altijd de opgaven die we in de samenleving willen oppakken.

Aan het begin van de vorige bestuursperiode zijn vijf grote maatschappelijke opgaven benoemd. Juist omdat deze opgaven complex zijn en verschillende domeinen raken, is gekozen voor een opgavegerichte aanpak. Omdat we wisten dat dit zou schuren met onze bestaande bedrijfsvoering en organisatiestructuur zijn we gaan onderzoeken wat nodig is om deze werkwijze goed te laten landen in onze organisatie. Via het programma organisatieontwikkeling zijn knelpunten geïnventariseerd en zijn nieuwe spelregels voor opdrachtgeverschap en opdrachtnemerschap opgesteld, inclusief heldere roldefinities. Om deze manier van werken structureel te borgen, is er een plan uitgewerkt om de organisatie te splitsen in een opgavenkant en een lijnorganisatie. De opgavekant is waar we ontwikkelen en vernieuwen. De lijnorganisatie is waar we leveren en ondersteunen.

De ontwikkelprincipes uit het Koerskompas gebruiken we als vertaling naar wat dit vraagt van onze organisatie en ons gedrag. Dat betekent dat we wendbaar en koersvast werken: we prioriteren scherper, durven te stoppen of bij te sturen en maken keuzes die passen bij de doelen voor 2050. We investeren gericht waar de behoeften het grootst zijn om gelijke kansen te versterken. Ons menselijk kapitaal zetten we slim in en we benutten externe financiering beter, zodat elke euro meer waarde oplevert.

Deze beweging vraagt ook om koersvaste discipline, zowel inhoudelijke als financieel. Daarom zetten we in op het versterken van planmatig werken via afdelingsplannen, én op portfoliomanagement zodat we weloverwogen keuzes kunnen maken over de inzet van mensen en middelen. Ook in de komende bestuursperiode blijft het van belang om tijdig het gesprek voeren over de executiekracht van de organisatie in relatie tot de wensen en ambities van het bestuur.

We werken mensgericht, beginnen bij de vraag van inwoners en partners en leveren maatwerk zonder te stellen dat alles automatisch kan. De manier waarop we omgaan met inwoners, ondernemers en partners is niet alleen een kwestie van dienstverlening, maar van ook cultuur en houding. Het vraagt om integraal samenwerken, op tijd verantwoordelijkheid nemen met een gedeeld doel: bouwen aan het Brunssum van 2050 binnen een sterke regio.

De afgelopen periode is ingezet op het versterken van de samenhang tussen bestuurlijke ambities, organisatie-inrichting en uitvoering. Het Koerskompas biedt richting op inhoud; bedrijfsvoering en organisatieontwikkeling zorgen dat deze richting ook daadwerkelijk kan worden waargemaakt.

Integraal management is hierbij een belangrijke randvoorwaarde. De beweging is ingezet om niet langer per afdeling of taak te sturen, maar op samenhang tussen doelen, middelen en capaciteit. Deze manier van sturen vraagt verdere doorontwikkeling, met duidelijke prioriteiten, expliciete mandaten, besluitvorming en verantwoording. Ook de positionering van programmamanagement binnen de organisatie hoort hierbij, zodat keuzes minder afhankelijk zijn van informele afstemming en de uitvoeringskracht toeneemt. Dit vraagt om uitvoeringskaders voor integraal- en programmamanagement, waaronder portfoliosturing, opdrachtgever-opdrachtnemer, rapportagelijnen en verankering in werkafspraken en P&C.

De financiële sturing vraagt hierbij extra scherpte. Het meerjarenbeeld staat onder spanning door kosten- en taakgroei. Dit maakt prioritering en fasering onvermijdelijk en vraagt om actualisatie van het risicoprofiel en de weerstandscapaciteit, inclusief scenario's en investeringsruimte. In dit licht is zero-based begroten een instrument om beleidsruimte en kosten per taak transparanter te maken. Waarbij overigens de verwachting is dat het inzicht dat gaat ontstaan middels deze aanpak ons ook gaat helpen in het maken van keuzes om zaken 'niet', 'minder' of 'anders' te organiseren zodat we ook in de toekomst koersvast kunnen blijven begroten.

De kwaliteit van de bedrijfsvoering bepaalt in hoge mate het tempo en de betrouwbaarheid van de uitvoering. In Brunssum zal ook de komende periode aandacht moeten blijven voor het op orde brengen en beter benutten van processen en systemen. Kosten lopen daarbij vooruit op de baten. Het doel is niet méér systemen, maar meer samenhang tussen informatie, sturing en uitvoering. Een goede informatiehuishouding zorgt voor een solide basis die onze bedrijfsvoering ten goede komt en ervoor zorgt dat we aan wettelijke verplichtingen kunnen blijven voldoen. Onze ambitie op het gebied van datagedreven werken zorgt ervoor dat we meer en beter inzicht krijgen in effecten, voortgang en knelpunten, zowel inhoudelijk als financieel. Deze ambitie dient stapsgewijs te worden ingebed in planning en control, monitoring en kwartaalgesprekken. Maar wel ondersteunend, zonder extra administratieve druk te veroorzaken. Ook digitalisering en de inzet van AI bieden kansen voor verdere efficiency van beleid, dienstverlening, interne processen en een betere ondersteuning van medewerkers en bestuur.

Systemen zijn van belang ter ondersteuning van ons menselijk kapitaal. Maar de uitvoering van onze opgaven valt of staat met de mensen in onze organisatie.

De afgelopen periode zijn we daarom gestart met werken aan het versterken van ambtelijk vakmanschap, samenwerking en lerend vermogen van onze medewerkers. Tegelijkertijd is zichtbaar dat deze ontwikkeling nog niet is afgerond en blijvende aandacht vraagt, zeker in een context van werkdruk en schaarste. Een van de ideeën om hier in de komende bestuursperiode mee aan de slag te gaan betreft het opzetten van een intern opleidingsprogramma die we 'Brunssum Academy' noemen. Een opleidingsprogramma waarin we medewerkers uitdagen om mee te groeien in de gewenste ontwikkelrichting van onze organisatie. Een ontwikkelrichting waar (coachend) leiderschap, het nemen van verantwoordelijkheid en talentontwikkeling centraal staat om ervoor te zorgen dat we ook in de toekomst een wendbare en lerende organisatie blijven. Uiteraard met aandacht voor onze lokale eigenheid, de gewenste verandering binnen de lijnorganisatie en op het gebied van opgavegericht en programmatisch werken.

BIJLAGEN

LEESWIJZER BIJLAGEN

De bijlagen bieden per onderwerp een compacte verdieping bij dit overdrachtsdocument. Ze geven in hoofdlijnen weer wat er speelt, welke lijn is ingezet en welke punten in de komende periode om nadere uitwerking of besluitvorming vragen. De fiches zijn bedoeld als naslag en als ondersteuning bij gesprekken over prioritering.




INVESTEREN IN EEN SAMENHANGENDE SET VAN INSPANNINGEN

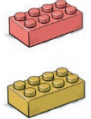
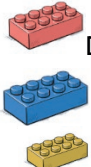
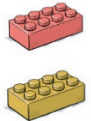
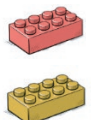
We werken richting 2050. Om wendbaar te blijven en goed aan te sluiten op wat er in de samenleving nodig is, verdelen we de route naar 2050 in perioden van elk vijf jaar. In elke periode volgen we dezelfde zandloper. De komende vijf jaar investeren we in een samenhangende set inspanningen. Een deel daarvan is meerjarig en gericht op structurele resultaten. Een ander deel bestaat uit kortcyclische inspanningen die binnen één tot twee begrotingsjaren uit te voeren zijn. Zo ontstaat een evenwichtig ritme tussen lange, middellange en korte termijn, over alle opgaven heen. Om de samenhang zichtbaar te maken visualiseren we de Koerskompasdoelen als legoblokjes. In dit document staat een overzicht dat als praatplaat kan worden gebruikt. Per inspanning is aangegeven met welke doelen de inspanning samenhangt: de bijbehorende legoblokjes staan er direct bij. Zo ziet u in één oogopslag welke effecten we nastreven en waar de bijdrage valt in volgorde en tempo.










SOCIAAL MAATSCHAPPELIJK

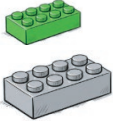
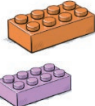

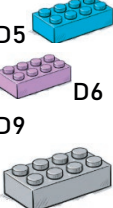
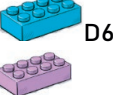
	Primair	Doel	Doorkijk
Dienstverlening	Sociaal maatschappelijk	D2 	We werken toe naar één duidelijke, voorspelbare manier van contact: zoveel mogelijk eenvoudig digitaal, met persoonlijke hulp waar nodig.
Subsidie verordening	Sociaal maatschappelijk	D2 	We streven naar een subsidieverordening die voor organisaties en inwoners helder en voorspelbaar is, en die het maatschappelijk initiatief in Brunssum ondersteunt. Het advies is om de inhoudelijke keuzes scherper te maken: welke doelen willen we prioriteren, welke criteria passen daarbij en waar is ruimte voor maatwerk. We verkennen een vereenvoudiging met eenduidige spelregels en transparante afwegingen.
Weerbare samenleving	Sociaal-maatschappelijk	D5 	De opgave is verkend en geprioriteerd op basis van de VNG-handreiking Weerbaarheid en veerkracht op lokaal niveau. Er is een nulmeting uitgevoerd en samen met betrokken afdelingen zijn maatregelen gewogen op urgentie en haalbaarheid. We streven naar het vergroten van maatschappelijke weerbaarheid bij langdurige verstoringen (zoals stroom-, water- en telecomuitval), met aandacht voor risicocommunicatie, continuïteit van gemeentelijke processen, ondersteuning van kwetsbare groepen en het versterken van het sociaal weefsel. Het advies is om de gekozen prioritering vast te stellen en de regie helder te beleggen, zodat uitvoering en borging in de lijn landen. We verkennen een aanpak waarin wijknetwerken, vaste communicatie en noodsteunpunten als herkenbaar anker in de wijk samenkomen.
Preventie met Gezag (jeugd & vroegsignalering)	Sociaal-maatschappelijk	D3 D2  	We streven naar vroegtijdige herkenning van risico's bij jongeren en naar snelle, passende ondersteuning, zodat problemen minder snel escaleren in de wijk of in de keten. Signalen rond jeugd, radicalisering en de zorg-veiligheidsketen nemen toe; de lijn met scholen, wijkteams en ketenpartners is aanwezig, maar verdere borging is gewenst. Het advies is om de doorontwikkeling van Preventie met Gezag te verkennen én expliciet te onderzoeken of en hoe we dit structureel kunnen verankeren omdat de bekostiging met rijksmiddelen ten einde loopt.

<p>Bibliotheek & Rombouts (integraal huisvestingsbesluit)</p>	<p>Sociaal-maatschappelijk</p>	<p>D3 D5</p> 	<p>We streven naar een toekomstbestendige, goed bereikbare bibliotheek als maatschappelijke basisvoorziening, gekoppeld aan leren, taal en ontmoeting, en passend bij de gebiedsontwikkeling in het Centrum. De verkenning richt zich op verplaatsing van de bibliotheek naar het Centrum, terwijl tegelijk scenario's voor het Romboutsgebouw en de mogelijke inpassing van CMWW worden verkend in samenhang: behoud/renovatie, herbestemming met partners of een integrale oplossing. Het advies is om de integrale keuze zorgvuldig te verkennen en te onderbouwen vanuit functies en bereikbaarheid (wat moet het voor inwoners opleveren), samenwerking met partners en een realistische fasering inclusief tijdelijke huisvesting, zodat één samenhangend besluit mogelijk wordt.</p>
<p>Onderwijshuisvesting 2026-2030 (overkoepelend)</p>	<p>Sociaal-maatschappelijk</p>	<p>D3 D5</p> 	<p>De keuzes zijn gemaakt: het IHP 2025 staat, en Benjamin en IKC Oost zijn geaccordeerd en in uitvoering. We streven er nu naar om deze keuzes uit te bouwen tot concrete, uitvoerbare plannen en om het ambitieniveau per volgende opgave expliciet te bepalen, met afzonderlijke besluitvorming voor Kindcentrum Langeberg en een aparte businesscase voor Rombouts/Compass in samenhang met de centrumontwikkeling. Het advies is om dit snel te vertalen naar een consistente kwaliteitslijn (binnenklimaat, toegankelijkheid, groene schoolpleinen) met voorspelbare fasering en tijdelijke huisvesting waar nodig.</p>
<p>Wbmgp ("Parkstadwet") - selectieve woningtoewijzing</p>	<p>Sociaal maatschappelijk</p>	<p>D7 D5</p> 	<p>De ambitie om de Parkstadwet in Brunssum in te voeren is vastgesteld; de komende jaren staan in het teken van zorgvuldige uitvoering en het organiseren van de benodigde inzet. We streven naar een aanpak die regionaal aansluit (Heerlen/Kerkrade), met heldere werkafspraken over gebiedskeuze, vergunningverlening, communicatie, bezwaar/beroep, handhaving en monitoring. Het advies is om de uitvoering nu te concretiseren in een uitvoerings- en handhavingsarrangement en om daarbij expliciet de inhoudelijke én financiële gevolgen in beeld te brengen, zodat tijdig keuzes kunnen worden gemaakt over capaciteit en middelen voor een voorspelbare, uitlegbare uitvoering.</p>










Wijkgericht werken	Sociaal maatschappelijk	D2 D3 	Sinds eind 2023 is een nieuw team wijkmanagers actief en we streven ernaar om wijkgericht werken als vaste werkwijze te bestendigen, met Noord en Oost als proeftuinen en wijkplannen voor Oost/Zuid/Noord gereed. West en Centrum volgen in 2026, met uitgewerkte rollen voor wijkmanagers en wijkwethouders en vanaf 1 januari 2026 extra ondersteuning. Het advies is om de afstemming tussen beleid en uitvoering op wijkniveau verder te verankeren en om structurele samenwerking met inwoners en partners te ondersteunen, inclusief een integrale subsidieregeling voor buurtnetwerken en initiatieven. We verkennen jaarlijks welke ondersteuning en middelen nodig zijn voor bijeenkomsten en netwerken, zodat de wijkplannen uitvoerbaar blijven en zichtbaar effect hebben in de leefomgeving.
Armoede en schulden	Sociaal maatschappelijk	D2 D3 D4 	Doel is het versterken van bestaanszekerheid door schulden te voorkomen en sneller op te lossen. We streven naar kortere, effectievere trajecten door het bereik te vergroten, de ondersteuning eenvoudiger en begrijpelijker te maken en beter te koppelen aan het voorliggend veld, zodat inwoners eerder en lichter geholpen worden. Het advies is om daarbij het Kansenfonds expliciet mee te nemen als aanvullende route voor maatwerk wanneer reguliere oplossingen onvoldoende passend zijn.
SMK muziek & dans & project Meer Harmonie in de Samenleving (MHIDS)	Sociaal maatschappelijk	D2 D3 	Het koersdocument 2022–2026 loopt tot en met 2026; in 2026 evalueren we en verkennen we of en hoe we dit vanaf 2027 willen continueren, of dat we een andere koers kiezen.
Museale functie (pompgebouw Schutterspark)	Sociaal maatschappelijk	D2 D3 	Het project heeft de initiatief- en definitiefase doorlopen en zit in de ontwerpfase; participatie met stakeholders loopt en de professionele fondsenwerving is gestart. We streven naar een museale functie die inhoudelijk klopt én uitvoerbaar is in beheer en exploitatie. Het advies is om de komende periode de go/no-go expliciet te verkennen en vast te leggen op basis van het ontwerp en een realistisch exploitatiemodel (gemeente, stichting of anders), inclusief de inzet van beschikbare subsidies en fondsenwerving. Hiermee ontstaat medio 2026 een samenhangend besluitmoment over doorgaan, bijstellen of stoppen na de ontwerpfase.

RUIMTELIJK

Kopregel	Primair	Doel	Doorkijk
Locatie afdeling openbare ruimte en betere burens	Ruimtelijk	D9 	We werken toe naar een veilige en toekomstbestendige werklocatie voor de buitendienst, met voldoende ruimte voor materieel, opslag en logistiek, en met een inrichting die de relatie met de omgeving verbetert. De huidige huisvesting schiet tekort voor veilig en efficiënt werken en de eigenaar wil de locatie verkopen; daarom oriënteren we ons op alternatieven. Het advies is om de komende periode scenario's te verkennen (renovatie, huur elders of nieuwbouw), inclusief tijdelijke voorzieningen en zo nodig een tijdelijke verlenging om de continuïteit van de buitendienst te borgen. Op basis van oriëntatie en marktonderzoek bouwen we dit uit tot een voorkeursrichting, zodat daarna gefaseerde uitvoering mogelijk is zonder stilstand in het dagelijkse beheer van de openbare ruimte.
Oude raadhuis	Ruimtelijk	D9 	Het gebouw kent een stevige renovatieopgave; tegelijkertijd vraagt de toekomstige invulling om duidelijke keuzes over functies, gebruik en beheer.
Gebiedsontwikkeling Rumpenerstraat	Ruimtelijk	D6 D8  	We streven naar een herontwikkeling van de Rumpenerstraat die woningen en voorzieningen toevoegt en de loop- en verblijfskwaliteit zichtbaar verbetert. De voorbereiding loopt; de kern is nu om de aanpak scherp te kiezen (onderdeel centrumprogramma óf eigen gebiedsaanpak met deelprojecten) en dit uit te bouwen naar een gebiedsvisie en beeldkwaliteitskader met fasering per plot en heldere samenwerkingsafspraken. We verkennen strategische verwerving en de mogelijkheid dat corporaties verouderd particulier bezit (deels) overnemen om herstructurering te versnellen.
Woningbouwopgave 2026-2030	Ruimtelijk	D7 D8  D6  	Werken naar: mix van starter/senior/doorstroom binnen bestaande structuur; nieuwe transformatielocaties verkennen; Aandacht voor woonkwaliteit en samenhang met openbare ruimte en buurtvoorzieningen;

Grondbeleid	Ruimtelijk	D7 D9 	Grondbeleid is een middel, geen doel: we streven naar inzet die de woon- en ruimtelijke opgaven mogelijk maakt met duidelijke rolkeuzes. Het advies is om het instrumentarium en de samenwerkingsvormen te verkennen en te concretiseren: wanneer zijn we actief, wanneer faciliterend, welk grondprijnsbeleid past daarbij en hoe zorgen we voor een eenduidige aankoopstrategie. Per locatie vraagt dit om een bewuste balans tussen ambitie, risico en haalbaarheid, met waar mogelijk kostenneutrale afspraken bij ontwikkelingen door derden.
Schutterspark	Ruimtelijk	D6 D8 	We streven naar een samenhangende doorontwikkeling van het Schutterspark als natuur- en recreatiegebied met toeristische kansen en duidelijke maatschappelijke meerwaarde voor Brunssum. Het gebiedsproject raakt meerdere thema's tegelijk (recreatie, voorzieningen, infrastructuur en beheer) en kent een complexe contractuele en onderhoudssituatie, waardoor keuzes niet los van elkaar gemaakt kunnen worden. Het advies is om een heldere visie op het park uit te werken die richting geeft aan programmering, toegankelijkheid en beheer, en om in de nieuwe coalitieperiode de samenwerking met partners te verkennen en vast te leggen in duidelijke afspraken over rollen, verantwoordelijkheden en onderhoud.
Elektriciteit / energieopwek	Ruimtelijk	D5 D6 	Werken naar: meer lokale opwek binnen RES/PALET-doelen, tijdige netcapaciteit (station + verzwaring), en inzet van opslag/energiehubs om congestie te temperen.
Klimaatadaptatie (hitte, droogte, wateroverlast) & inrichting openbare ruimte	Ruimtelijk	D5 D6 D9 	We streven naar klimaatbestendige wijken met minder hittestress, minder wateroverlast en meer herstel van bodem en biodiversiteit. Het advies is om in de nieuwe coalitieperiode een helder kwaliteitskader voor de openbare ruimte uit te werken: welke basiskwaliteit willen we in straten, pleinen en groen, en welke plek krijgt klimaatadaptatie daarin bij beheer, herinrichting en nieuwbouw. We verkennen koppelkansen met het gemeentelijk rioleringsplan, zodat maatregelen logisch worden meegenomen in projecten en niet als losse ingrepen. Het beheer- en beleidsplan groen moet deze kwaliteitskeuzes dragen en wordt daarom een belangrijk anker voor prioritering en uitvoering.
Omgevingsprogramma Natuur	Ruimtelijk	D5 D6 	We streven ernaar om in de nieuwe coalitieperiode het Omgevingsprogramma Natuur vast te stellen: een praktisch maatregelenprogramma onder de Omgevingswet dat richting geeft aan bescherming, beheer en versterking van natuur en biodiversiteit, in samenhang met water, groen en inrichting van de leefomgeving. Het advies is om daarbij expliciet te kiezen voor de saldo-benadering: ontwikkelingen kunnen op onderdelen druk geven op natuur, maar alleen als het totaalpakket aan maatregelen per saldo leidt tot aantoonbare verbetering van kwaliteit, omvang en samenhang van natuur op gebiedsniveau.

SOCIAL ECONOMISCH

Kopregel	Primair	Doel	Doorkijk
Warmte – beleid en uitvoering	Sociaal-economisch	D5 	In de volgende coalitieperiode verschuift de warmtetransitie van plannen naar uitvoering. We streven naar een haalbare en betaalbare aanpak met duidelijke fasering, gekoppeld aan netcapaciteit en opwek, en met opschaling van buurtgerichte uitvoering rond isolatie en verduurzaming. Het advies is om het warmteprogramma onder de Omgevingswet (TVW 2.0) vast te stellen en de uitvoering langs twee sporen uit te bouwen: een buurtgerichte aanpak met lokale uitvoeringsplannen en een gemeente- brede koers via het regionale IVP, inclusief de Lokale Aanpak Isolatie. We verkennen met de lopende scenariostudie welke warmteoplossingen per gebied het meest passend zijn, gegeven netcongestie, betaalbaarheid, ruimtelijke impact en uitvoerbaarheid, en borgen daarbij de regionale samenwerking.
Lobby & subsidies	Sociaal economisch	D8 	We streven naar een samenhangende, strategische inzet op lobby en externe middelen, zodat prioritaire opgaven vaker op het juiste moment bij de juiste partners onder de aandacht komen. Het advies is om dit te organiseren langs één gezamenlijke verhaallijn en een beperkt aantal prioriteiten, met één herkenbare regie en vaste momenten voor weging en besluitvorming. We verkennen daarbij heldere spelregels voor rolverdeling, cofinanciering en kwaliteitsborging, zodat initiatieven minder ad hoc zijn en de inzet voorspelbaar en uitlegbaar blijft.
Kadernota economie	Sociaal-economisch	D8  D6  D9 	We streven naar actualisatie van de economische koers met een heldere positionering, sterkere ondernemersdienstverlening en gerichte keuzes voor centrum, vestigingsklimaat, bedrijventerreinen en bezoekerseconomie, én we streven ernaar circulariteit regionaal door te ontwikkelen en lokaal te verankeren in beleid en uitvoering (inkoop, bouw, beheer), met het Circulair Ambachtscentrum en kennisopbouw als motor en met duidelijke keuzes over ambitie, organisatie en samenhang met warmte, natuur en klimaatadaptatie.
Vastgoed en accommodatiebeleid	Sociaal-economisch	D8  D6  D9 	Vastgoed is meer dan alleen een stapeling van stenen. Door slim na te denken over de fysieke componenten en de maatschappelijke doelen van ons vastgoed kunnen we ervoor zorgen dat deze locaties een substantiële bijdrage leveren aan het vergroten van publieke en maatschappelijke meerwaarde evenals de opgaves waar wij als gemeente Brunssum aan werken. Daarnaast is het van belang dat wij als gemeente ons vastgoed verduurzamen. Niet alleen beredeneerd vanuit kostenreductie of milieuwaarde, maar ook vanuit onze gemeentelijke voorbeeldrol richting inwoners.
Openluchttheater Brunssum – professionalisering	Sociaal economisch	D2 D3 	We streven naar een duurzaam en toegankelijk cultureel anker met een stabiele exploitatie en passend publieksbereik; in de nieuwe coalitieperiode ligt de nadruk op het verder op orde brengen en bestendigen van de bedrijfsvoering.